

Нотатки про Шерлока Голмса

Захопиви детективи Артура Конан Дойла підкорили весь світ!

Дитина буде читати їх із задоволенням! Шерлок Голмс та його друг доктор Ватсон розслідують різні таємничі випадки й знаходять відповіді на найдивовижніші питання. На геніального сищика чекає зустріч з небезпечним злочинцем Моріарті...

Бібліотека пригод

А. Конан Дойл
**НОТАТКИ
ПРО ШЕРЛОКА
ГОЛМСА**

КМБ
СІМЕЛНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

Бібліотека пригод

Бібліотека пригод

ВИДАВНИЦТВО

КАУЧ СІМЕРНІНОГО ДОБІВАЧ

Харків
2010

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2013

ISBN 978-966-14-7453-5 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

Дойл А. К.

Д62 Нотатки про Шерлока Голмса [Текст] / пер. з рос. А. Марченко ; передм. та адаптація А. Клімова ; худож. Н. Калініна. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля» , 2010. — 240 с. : іл. — (Серія «Бібліотека пригод»).

ISBN 978-966-14-0862-2 (серія)

ISBN 978-966-14-7453-5 (EPUB)

ББК 84.4ВЕЛ

Переклад з російської:
Дойл А. К. Записки о Шерлоке Холмсе. —
Харьков: Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»
Перекладач Анастасія Марченко
Передмова та адаптація Андрія Клімова
Оформлення серії Михайла Курдюмова
В оформленні обкладинки використано ілюстрацію Наталі Калініної
Художник *Наталія Калініна*

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2010

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2010

Людина на всі часи

Творець образу великого детектива Шерлока Голмса казав, що терпіти не може свого героя, називаючи оповідання про нього «читвом», і нарешті вирішив позбутися його. В оповіданні «Остання справа Голмса» він «покінчив» із детективом у сутичці з Моріарті. Але годі було й сподіватися — на письменникові окошився шквал обурливих читацьких листів, за Голмса заступилися навіть члени королівської родини, і славетного детектива довелося «воскресити».

Артур Конан Дойл написав понад сімдесят книжок. Це оповідання, повісті, романи — історичні, побутові, пригодницькі, фантастичні, дорожні нариси, праці з історії Першої світової війни, книгу спогадів і навіть вірші.

Молодому Конан Дойлу довелося взяти на себе піклування про сім'ю, і він обрав кар'єру лікаря. Ще на третьому курсі йому вдалося видати кілька оповідань. 1880 року він упродовж семи місяців перебував у арктичних водах на борту китобійного судна «Надія», а за два роки по тому вирушив на борту пароплава «Маюмба» до берегів Західної Африки. 1891 року Дойл вирішив обрати літературу за свою основну професію.

Як хірург Конан Дойл брав участь у англо-бурській війні. За книжку «Війна в Південній Африці» його було вшановано дворянським званням і лицарським титулом. Нову славу письменникові принесла так звана «справа Едалджі». Молодого вихідця з Індії засудили за фальшивим звинуваченням. Конан Дойл розібрався в тонкощах справи й у серії газетних статей довів безневинність Едалджі.

Під час Першої світової війни загинули син, брат, два племінники, зять і брат дружини Конан Дойла. Від страшного потрясіння письменник так і не оговтався.

Єдиною книгою, написаною ним після війни, є автобіографія «Спогади і пригоди сера Артура Конан Дойла» (1924).

У чому ж таємниця нечуваної популярності Шерлока Голмса? Перш за все, в унікальному поєднанні благородства, некорисливості,

гуманності та стремління до справедливості, внутрішньої свободи й дисципліни думок, величезних знань. Голмс являє собою живу, цілісну особистість із багатою уявою та глибокою проникливістю, він є знавцем людського серця. А поруч із ним незмінно перебуває лікар Ватсон — утілення здорового глузду й щирості, достоту так несхожий із відомим детективом, як крига не схожа з полум'ям.

У Конан Дойла нерідко запитували, хто ж він сам — Шерлок Голмс чи лікар Ватсон, на що письменник відповідав: «Якщо окремо — ні той, ані цей, але обидва разом».

Артур Конан Дойл вважав, що література має бути зрозумілою, захопливою та розумною. Навіть найвидатнішим авторам не завжди щастило виконати ці всі умови. У міру своїх сил Конан Дойл дотримувався всіх трьох вимог. Ось чому книжки цього блискучого майстра приголомшливого сюжету та інтриги й досі люблять і шанують на всіх континентах.

Срібний

— Боюся, Ватсоне, мені доведеться від'їхати, — сказав якось уранці Шерлок Голмс, коли ми сіли снідати.

— Від'їхати? І куди ж ви збираєтесь?

— До Дартмуру, у Кінгс-Пайленд.

Зізнаюся, мене це зовсім не здивувало. Досі я губився в здогадках, чому це мій друг не бере участі в розслідуванні сенсаційної справи, яка схвилювала всю Англію. Останнім часом він тільки тим і займався, що походжав сюди-туди нашою вітальнею, з похмурим виглядом дивлячись у підлогу й пихкаючи люлькою. На будь-які спроби втягти його в розмову Голмс просто не звертав уваги. Втім, хоч би яким замкнутим і мовчазним він був, я чудово розумів, про що мій друг так напружено розмірковує. В ті дні в усіх на вустах було загадкове зникнення коня, якого вважали фаворитом Кубка Вессексу, а також жорстоке вбивство його тренера. Тож коли Голмс оголосив про свій намір з'їздити туди, де розгорнулася ця драма, я, можна сказати, полегшено зітхнув.

— Знаєте, я б залюбки приєднався до вас, якщо, звісно, це не завадить вашим планам, — сказав я.

— Любий Ватсоне, це буде честю для мене. І я думаю, що ви не згайнуєте свій час марно, оскільки справа ця здається мені з певного погляду єдиною у своєму роді. Ми, либонь, устигаємо до вокзалу Паддингтон на потрібний нам потяг. Їдьмо ж, дорогою

я докладніше розповім вам про справу. І захопіть ваш польовий бінокль.

Так і вийшло, що вже за годину по тому ми з Шерлоком Голмсом сиділи у вагоні потяга, який мчав нас до Ексетера. Мій друг заглибився у вивчення свіжих газет, і мені майже не було видно зосередженого обличчя Голмса з-під дашка його дорожнього картуза. Ми вже проминули Рединг, коли Шерлок Голмс нарешті відправив останню газету під сидіння.

— Гарно їдемо, — зазначив мій друг, позираючи на годинник. — Ви, напевно, вже наслухалися про вбивство Джона Стрейкера та про зникнення Срібного?

— Так, я читав про це в «Телеграфі» та «Хроніці».

— Це одна з тих справ, під час роботи над якими дедуктивний метод краще застосовувати до аналізу вже відомих фактів, аніж до пошуку нових. Трагедія, що сталася, є такою незвичною і заторкує інтереси такої кількості людей, що викликала цілу лавину підозр і припущень. Найважче тепер — вилучити факти з лушпиння висновків і здогадок. У вівторок увечері я отримав дві телеграми — від полковника Росса, власника коня, і від інспектора Грегорі, який веде цю справу. Обидва просять мене взяти участь у розслідуванні.

— У вівторок увечері! — вигукнув я. — Але сьогодні вже четвер. Чому ж ви не поїхали туди вчора?

— Тому що я припустився величезної помилки, любий Ватсоне... Боюся, що це трапляється значно частіше, ніж гадають ті, хто знає про мене з ваших оповідань. Я був упевнений, що найвідомішого в Англії огиря не можна так довго приховувати, а надто в сільській місцевості. Вчора весь день я чекав, що скакуна таки знайдуть і його крадієм виявиться вбивця Джона Стрейкера. Проте сьогодні вранці мені стало відомо, що, крім арешту молодого Фіцроя Симпсона, нічого не було зроблено, і я відчув, що прийшов час діяти. Втім, учорашній день не минув даремно. Принаймні, я зрозумів, які факти у цій справі є головними. Я перелічу їх вам, бо ніщо так не сприяє розумінню справи, як розповідь про неї іншій людині.

Я відкинувся на подушки і, попихкуючи сигарою, почав слухати Голмса, який у загальних рисах накидав схему подій, що призвели до нашої поїздки.

— Кінь на прізвисько Срібний — нащадок славнозвісного Сомомі й нічим не поступається своєму прославленому предку. Йому п'ять років, і він уже кілька разів приносив своєму власнику, полковникові Россу, головний приз на кінних перегонах. До того як трапилася катастрофа, його вважали за чільного претендента на Кубок Вессексу.

Срібний був визнаним фаворитом і ніколи не підводив своїх шанувальників, які ставили на нього величезні суми. Загалом знайшлося б чимало людей, котрі дорого дали б за те, щоб наступного вівторка Срібний не вийшов на доріжку іподрому.

Зрозуміло, що про це здогадувалися й у Кінгс-Пайленді, де розміщується стайня полковника, тому фаворита охороняли дуже ретельно. Його тренер, Джон Стрейкер, п'ять років прослужив у Росса жокеєм, потім сім років тренером і виявив себе якнайкраще. Оскільки стайня невелика, лише чотири коня, під керівництвом Стрейкера працювали тільки троє людей. Один із цих трьох чергував ночами при конях, решта спали нагорі на сіннику. Всі вони зарекомендували себе як хороші працівники, скарг на них не було. Джон Стрейкер жив із дружиною у двохстах ярдах від стайні на невеликій віллі. Дітей він не мав; з подружжям мешкала служниця. Місцевість навколо стайні є відлюдною, але в півмилі на північ розташовано кілька садиб, побудованих якимсь підрядником із Тавістока для інвалідів і тих, хто приїжджає подихати чистим дартмурським повітрям. Сам Тавісток лежить у двох милях на захід від Кінгс-Пайленда, а за болотами, також на відстані близько двох миль, розташовано іншу стайню, яка належить лордові Бекуотеру. Тамтешнього управителя звати Сайласом Брауном. Уся інша місцевість — справжнісінька пустеля, де мешкає купка мандрівних циганів. Минулого понеділка увечері з кіньми, як завжди, провели тренування, після якого замкнули їх у стайні. Двоє працівників пішли до будинку тренера, де зазвичай обідали, а третій, Нед Гантер, залишився біля коней. На початку десятої години Едіт Бакстер, служниця, принесла йому вечерю — шматок баранини в гострому соусі. Ні краплини спиртних напоїв — окрім води, нічого іншого черговому пити не дозволяється. Служниця захопила із собою ліхтар, бо було вже досить темно.

Едіт Бакстер залишалося пройти якихось тридцять ярдів, аж раптом із темряви виник і обізвався до неї невідомий чоловік. Коли він

опинився в колі світла від ліхтаря, то служниця побачила, що це солідний пан років тридцяти в сірому твідовому костюмі й матер'яній шапочці. На ногах у нього були гетри, в руці — замашний ціпок із набалдашником. Але понад усе Едіт була вражена його блідістю та стурбованим виразом обличчя.

«Чи не скажете, де це я є? — запитав чоловік. — Добре, що я помітив ваш ліхтар, бо вже вирішив, що доведеться спати на голій землі». — «Ви перебуваєте поруч зі стайнею Кінгс-Пайленд», — відповіла служниця. «Справді? Яке щастя! — вигукнув незнайомец. — Напевне, там ночами чергує хтось із конюхів, а ви, виходить, несете йому вечерю? Послухайте, а чи не хочете ви заробити собі на нову сукню? — Він витяг із кишені жилета складений аркуш паперу. — Передайте це конюхові — і сукня ваша».

Едіт Бакстер була налякана виглядом цього чоловіка, тому вона, обминувши його, побігла до віконця, крізь яке зазвичай передавала вечерю. Воно було відчинене, і Гантер сидів усередині за столом. Служниця почала розповідати про незнайомця, і тут він з'явився власною персоною.

«Добрий вечір, — сказав він, зазираючи у вікно. — Я хотів би з вами побалакати». Дівчина присягається, що в цей момент вона помітила в його руці маленький паперовий пакетик.

«Чого вам треба?» — запитав конюх. «Хочу запропонувати вам трохи заробити, — відповів чоловік. — На Кубок Вессексу ви виставляєте двох коней, Срібного та Баярда. Скажіть, хто з них, по-вашому, в кращій формі, й не пошкодуєте». — «Ось воно що, ви з'явилися сюди шпигувати! — закричав конюх. — Зараз я покажу вам, що в нас буває з такими, як ви!» — Він підхопився і кинувся в інший край стайні, а дівчина побігла до дверей, але дорогою озирнулась і побачила, що незнайомец просунув голову у віконце. Проте за хвилину, коли Гантер вибіг із собакою на шворці, цієї людини там уже не було. Конюх кілька разів обійшов будівлю, але нікого не виявив.

— Хвилинку, — перервав я Голмса. — Конюх, вибігаючи зі стайні, не замкнув за собою дверей?

— Непогано, Ватсоне! — кивнув мій друг. — Ця деталь теж здалася мені настільки важливою, що я вчора телеграфував до Дартмуру. Ні,

конюх замкнув двері. До того ж віконце було надто малим, щоб можна було крізь нього пролізти.

Гантер дочекався повернення конюхів, що вечеряли на віллі, відтак повідомив тренерові про те, що трапалося. Стрейкера пригода стурбувала, хоча він, схоже, так і не збагнув її справжнього значення. Місіс Стрейкер, прокинувшись о першій ночі, побачила, що її чоловік похапцем одягається й збирається кудись іти. На її запитання він відповів, що хвилюється за коней і хоче перевірити, чи все гаразд у стайні. Тим часом задощило, але Стрейкер, не зважаючи на вмовляння дружини, вдягнув макінтош і пішов.

Прокинувшись о сьомій, місіс Стрейкер виявила, що її чоловік усе ще не повернувся. Вона вбралася, гукнула служницю, і вони вдвох вирушили на стайню. Двері були відчинені, всередині, скулившись на стільці, сидів Гантер, загорода фаворита була порожньою, а тренера поблизу не було.

Коли розбудили інших конюхів, ті сповістили, що всеньку ніч міцно спали й нічого не чули. Натомість Гантер вочевидь перебував під впливом якогось наркотику, тому його залишили всередині. А двоє чоловіків і дві жінки вибігли на вулицю, щоб шукати зниклих. У них іще залишалася надія, що тренер чомусь вирішив такої ранньої години вивести коня на тренування. Утім, піднявшись на пагорб, із якого видно було всю околицю, шукачі помітили дещо таке, що наштовхнуло їх на думку про те, що сталося лихо.

За чверть милі від стайні на куці дроку висів макінтош Джона Стрейкера.

Тут-таки за кущем була невелика улоговина, і на її дні лежало тіло тренера. Голову Стрейкера розтроцили ударом якогось важкого предмета, на стегні була рана — довгий поріз, нанесений надзвичайно гострим інструментом. Усе вказувало на те, що Стрейкер боровся з нападаками, оскільки в правій руці він мав затиснутий невеликий ніж із лезом, забрудненим кров'ю. Своєю лівицею тренер стискав червоно-чорну шовкову краватку, яку служниця бачила на шії незнайомця, що з'явився до них минулого вечора. Гантер, прийшовши до тями, також підтвердив, що бачив цю краватку. Він упевнений, що незнайомиць зумів підсипати через віконце щось у його вечерю і, як наслідок, стайня залишилася без охорони. У грязюці на дні улоговини

зосталася безліч кінських слідів, котрі вказували на те, що в момент убивства Срібний був поруч зі своїм тренером, проте відтоді його більше ніхто не бачив. За будь-яке повідомлення про коня призначено велику винагороду, але, попри це, фаворита мов хвиля змила. Дослідження залишків Гантерової вечері виявило вміст значної кількості порошкоподібного опію.

Ось такі факти у нас на руках. Тепер я розповім, які кроки вжито поліцією.

Інспектор Грегорі, якому доручено цю справу, — розумний офіцер. Якби природа наділила його ще й уявою, він міг би досягти вершини у своїй справі. Прибувши на місце пригоди, він щонайперше розшукав і заарештував чоловіка, на якого впала підозра. Зробити це було неважко, оскільки живе той на одній з вілл, про які я згадував. Звати його Фіцрой Симпсон, він походить із пристойної родини, але програв усе своє добро на кінних перегонах і заробляв на життя, роблячи дрібні ставки в букмекерських конторах Лондона. У його записах знайшлося підтвердження, що Симпсон зробив кілька ставок проти фаворита на суму п'ять тисяч фунтів. Після арешту він підтвердив, що приходив до Дартмуру, воліючи дізнатися що-небудь про коней у Кінгс-Пайленді й Мейплтоні, де Сайлас Браун утримує ще одного фаворита — Десборо. Підозрюваний не заперечує, що ввечері напередодні вбивства поведився саме так, як розповідали Едіт Бакстер і Гантер, але стверджує, що нічого поганого не вчинив, а лише намагався роздобути яку-небудь інформацію про коней. Коли Симпсону показали краватку, він зблід і не міг пояснити, як краватка опинилась у руці вбитого тренера. Мокрий одяг свідчив про те, що під час нічного дощу Симпсон перебував на вулиці, і його важкий ціпок з олив'яною вставкою цілком міг бути тією зброєю, якою завдано ударів, що розтрощили череп Стрейкера. З іншого боку, на ньому самому не знайшли жодної подряпини, хоча кров на ножі Стрейкера вказувала на те, що він поранив нападника. Ось, мабуть, і все, Ватсоне.

Розповідь Голмса, як завжди, чітку й зрозумілу, я вислухав дуже уважно. Хоча більшість фактів мені була вже відомою, я все ще не розумів, як зв'язати їх докупи.

— А що, як Стрейкер, — припустив я, — сам завдав собі поранення під час конвульсій, якими супроводжується травма черепа?

— Цілком можливо, — відповів Голмс. — І це позбавляє підозрюваного одного з головних аргументів на його захист.

— Але все одно мені незрозуміло, якої версії дотримується поліція, — сказав я.

— Боюся, що жодна з них поки що не може вважатися правдоподібною, — зітхнув мій друг. — Поліція, наскільки я розумію, гадає, що Фіцрой Симпсон якимось чином отримав дублікат ключа від стайні й, підсипавши наркотик конюхові, вивів коня зі стійла, можливо, розраховуючи одержати за нього викуп. Вуздечка Срібного теж пропала, значить, Симпсон надів її на жеребця, вивів його із стайні та, не зачинивши за собою дверей, повів полем, де його й наздогнав тренер. Звісно, відбулася сутичка. Симпсон ударив Стрейкера по голові ціпком, той намагався захищатися ножем, але безуспішно. Після цього крадій сховав коня у відлюдному місці. Можна також припустити, що під час сутички Срібний злякався й утік, і тепер блукає десь полями. Так поліція подає цю справу, і будь-які інші пояснення є ще менш імовірними. Однак тільки-но ми прибудемо на місце, я зможу зробити власні висновки.

Уже почало сутеніти, коли ми дісталися Тавістока, невеликого містечка, що стояло посеред Дартмурської рівнини. На станції нас зустрічали двоє чоловіків: один високий, синьоокий, із копною світлого волосся, бородою й чіпким поглядом, інший — невеликий на зріст, сухорлявий, у чепуристому сюртуку, з бакенбардами й моноклем в оці. Перший виявився інспектором Грегорі, другий — полковником Россом, володарем стайні Кінгс-Пайленд.

— Я надзвичайно радий, що ви приїхали, містере Голмс, — сказав полковник, окинувши нас поглядом. — Інспектор уже знесилився, намагаючись розібратися в цій справі, але я не зупинюсь ні перед чим, щоб помститися за смерть нещасного Стрейкера й розшукати свого коня.

— Чи є новини?

— На жаль, ні, — розвів руками блондин. — На нас очікує коляска, ми зможемо поговорити дорогою — адже ви неодмінно схочете побачити все самі ще до того, як стемніє.

За хвилину ми вчотирьох усілись у ландо, і колеса заgrimіли брукованими вуличками старовинного девонширського міста.

Детектив узявся із запалом розповідати, як просувається розслідування. Голмс слухав його уважно, тільки зрідка перебиваючи уточнюючими запитаннями. Полковник Росс насунув на очі капелюх і відкинувся на спинку сидіння, я ж зацікавлено прислуховувався до розмови професіоналів.

— Кільце навколо Фіцроя Симпсона майже зімкнулося, — нарешті підбив підсумок Грегорі. — Я практично впевнений, що він — саме той, хто нам потрібен. Хоча прямих доказів у нас, як і раніше, немає.

— Що ви думаєте стосовно ножа Стрейкера?

— Ми дійшли висновку, що тренер сам себе поранив під час падіння.

— Якщо все було саме так, то це не на користь Симпсона.

— Ножа в нього не знайшли, самого Симпсона не поранено. Безліч доказів указує на його провину. По-перше, зникнення фаворита для нього є вигідним, по-друге, він підозрюється в отруєнні конюха, по-третє, тієї ночі, коли йшов дощ, Симпсон безперечно перебував на вулиці. На додачу важкий ціпок і краватка в руці вбитого. Цього досить, щоб Симпсон постав перед судом.

Голмс похитав головою.

— Розумний адвокат не залишить від ваших звинувачень і сліду. Навіщо Симпсону знадобилося виводити коня зі стійла? Якщо він хотів поранити його, то це можна було зробити й на місці. У нього знайдено дублікат ключа? Який аптекар продав йому опій? І найголовніше: ця людина кепсько орієнтується в тутешніх місцях. Де Симпсон міг сховати коня? Що він каже про папірець, який намагався вручити конюхові?

— Запевняє, що це була десятифунтова банкнота. У його гаманці дійсно знайшлася така купюра. Проте мушу заперечити: ця місцевість йому непогано знайома. Влітку Симпсон двічі винаймав житло в Тавістоку. Опій він, напевне, привіз із Лондона. Ключ можна легко викинути дорогою, навіщо йому зайвий доказ. Кінь же, швидше за все, спочиває на дні якоїсь покинутої шахти.

— А краватка?

— Він визнає, що це його краватка, але стверджує, що загубив її. Проте ми знайшли дещо, що пояснює, навіщо він вивів коня зі стайні.

Голмс насторожився.

— За милю від місця, де відбулося вбивство, в понеділок увечері зупинялися цигани. У вівторок вони пішли. Якщо припустити, що між Симпсоном і циганами існувала змова, він цілком міг вести коня до табору, коли його наздогнав Стрейкер. Не виключено, що Срібний і досі в них. Ми прочесали всю рівнину в пошуках тих циганів. Окрім того, я особисто оглянув усі стайні й господарські будівлі в радіусі десяти миль.

— А стайня Мейплтон розміщується теж тут недалеко?

— Так, і це теж не можна скидати з рахунку. Оскільки жеребець Десборо, який належить лордові Блекуотеру, вважається другим претендентом на Кубок Вессексу, і сам лорд, і його управитель Сайлас Браун зацікавлені в зникненні Срібного. Відомо, що Браун уже зробив великі ставки на майбутні перегони, та й зі Стрейкером вони не ладили. Утім, ми обшукали господарство Брауна, але геть зовсім нічого не знайшли.

— І немає ніяких доказів того, що цей Симпсон діяв в інтересах стайні Мейплтон?

— Жодного.

Голмс відкинувся на спинку сидіння й заплющив очі. За декілька хвилин коляска зупинилася біля невеличкої чистенької вілли з червоної цегли. Зусібіч до самого обрію віллу оточувало горбисте поле, пожовкле від зів'ялої трави. Вдалечині виднілася дзвіниця Тавістока, та кілька невеликих будівель на заході вказували на місцезнаходження стайні Мейплтон. Ми зіскочили з коляски, лише Голмс зостався сидіти, заглиблений у роздуми. І тільки коли я торкнув його за руку, він здригнувся та рвучко зістрибнув на землю.

В очах мого друга я помітив вогник — очевидну ознаку того, що він знайшов ниточку, хоча я й уявити не міг, що його на це наштовхнуло.

— Може, ви хотіли б одразу вирушити на місце злочину, містере Голмс? — запропонував Грегорі.

— Я, мабуть, трохи затримаюся тут, хочу дещо уточнити. Тіло Стрейкера, напевне, принесли сюди?

— Так, воно лежить нагорі. Коронер завтра його огляне.

— Стрейкер кілька років прослужив у вас, полковнику Росс?

— Так, і я завжди вважав його прекрасним працівником.

— Сподіваюся, ви оглянули його кишені, інспекторе?

— Усі речі, що були знайдені в його кишенях, зберігаються у вітальні. Можете на них подивитися.

Ми увійшли до будинку та розсілися за столом у вітальні. Інспектор відкрив бляшанку й висипав перед нами купку предметів. Ми побачили коробок воскових сірників, недогарок свічки завдовжки у два дюйми, люльку, півунції нарізаного смужками плиткового тютюну в капшучі з тюленячої шкіри, срібний годинник на ланцюжку, п'ять золотих соверенів, алюмінієвий футляр для олівців, кілька папірців і ніж із держакком зі слонової кістки й тонким, що не гнеться, лезом, на якому стояло тавро «Weiss & Co., London».

— Цікавий ніж. — Голмс підніс його до очей і став пильно роздивлятися. — Дуже тонке лезо, призначене для ювелірної роботи. Досить дивно, що людина, збираючись уночі йти на стайню, вирішила захопити цю річ із собою. Тим більше, що ніж міг прорізати його кишеню й випасти.

— Кінчик леза був захищений пробковою насадкою, яку ми знайшли поруч із тілом, — пояснив інспектор. — Дружина Стрейкера говорить, що ніж лежав на туалетному столику і він захопив його із собою, виходячи з кімнати. Як зброя він нікуди не годиться, але кращого у тренера просто не було під рукою.

— Можливо. А що це за папери?

— Ці три аркуші — сплачені рахунки від торговця сіном. Це — записка від полковника Росса. А оце — рахунок на тридцять сім фунтів п'ятнадцять шилінгів, виписаний модисткою мадам Лезур'є з Бонд-стрит на ім'я Вільяма Дербишира. Місіс Стрейкер каже, що цей Дербишир був другом її чоловіка і його листи іноді надходили на їхню адресу.

— У мадам Дербишир вишуканий смак, — зазначив Голмс, переглядаючи рахунок. — Тридцять сім фунтів за сукню, подумати тільки! Якраз час відвідати місце злочину.

Коли ми вийшли з вітальні, з глибини коридора вигулькнула жінка. На її блідому обличчі застиг вираз нещодавно пережитого жаху.

— Ви знайшли їх, інспекторе? Упіймали? — задихаючись, промовила вона.

— Ні, місіс Стрейкер. Але з Лондона нам на допомогу приїхав містер Голмс, і ми робимо все можливе.

— Адже я недавно бачив вас на одному прийомі в Плімуті, місіс Стрейкер! — несподівано звернувся до неї Голмс.

— Ні, сер. Ви помиляєтеся.

— Я впевнений, що це були ви. Ви були вдягнуті в сіро-голубу сукню, оздоблену страусовим пір'ям.

— У мене ніколи не було такої сукні, сер, — похитала головою леді.

— Ну що ж, напевне, я помилився, — сказав Голмс і, перепросивши, вийшов із будинку вслід за інспектором.

Пройшовши трохи полем, ми опинилися біля улоговини, на дні якої був знайдений труп. На самісінькому краю ріс кущ дрока, той самий, на якому висів макінтош.

— Тієї ночі вітру не було, правильно?

— Так, але лило як з відра.

— Виходить, що макінтош не занесло вітром на кущ, його туди повісили.

— Слушно, він був накинутий на гілки.

— Надзвичайно цікаво. І земля тут добряче втоптана. Безсумнівно, від понеділка тут побувала сила-силенна людей.

— Аж он, скраю, ми простелили взяту в будинку килимову доріжку й ходили тільки по ній. Ось у мене в мішку черевик Стрейкера й черевик Фіцроя Симпсона. До того ж я прихопив стару підкову Срібного.

— Любий інспекторе, ви перевершили себе! — Голмс узяв мішок і, спустившись до улоговини, улігся на доріжку й розпочав вивчати витопану багнюку. — Ага! — несподівано вигукнув він. — Що ж це в нас тут є? — Голмс акуратно витяг із багна наполовину згорілий восковий сірник.

— Не розумію, як я міг його не помітити, — спантеличено пробурмотів інспектор.

— Не дивно. Я й сам побачив його тільки тому, що сподівався знайти.

— Як! Ви знали, що знайдете тут сірник?

— Я не виключав такої можливості.

Голмс видобув із мішка черевики та взявся порівнювати їхні підошви з відбитками на землі, після чого заліз на край ями й почав повзати між кущами.

— Боюся, що ви більше нічого тут не знайдете, — гукнув йому інспектор. — Я уважно обдивився ґрунт у радіусі ста ярдів.

— Що ж, — сказав Голмс, підводячись, — дійсно немає сенсу робити це ще раз. Але я б хотів прогулятися долиною, поки не стемніло, щоб мати уявлення про те, з чим доведеться зіткнутися завтра. А підкову цю, я, мабуть, прихоплю із собою.

Полковник Росс, який досі мовчки спостерігав за роботою мого друга, нетерпляче глипнув на годинник.

— Інспекторе, я б волів, щоб ви повернулися зі мною до будинку, — сказав він. — Мені конче слід порадитися з вами. Насамперед мене цікавить, чи мусимо ми викреслити ім'я нашого коня зі списку учасників змагань...

— Ні в якому разі! — рішуче вигукнув Голмс. — Я б не став цього робити.

Полковник злегка вклонився.

— Я радий був почути вашу думку, сер, — сказав він. — Коли закінчите прогулянку, приходьте до будинку нещасного Стрейкера, ми чекатимемо на вас там.

Полковник та інспектор віддалилися, а ми з Голмсом неквапливо пішли полем. Сонце вже торкнулося дахів Мейплтона, і рівнина суцільно забарвилась у червонувато-золотисті відтінки. Проте мій друг не помічав цієї краси, оскільки з головою поринув у роздуми.

— Ось що, Ватсоне, — нарешті заговорив Голмс. — Облишмо Джона Стрейкера і його вбивцю та спробуймо зрозуміти, що відбулося з конем. Припустімо, кінь злякався і втік. Але куди він міг побігти? Коні не можуть жити поодаль від людини, і якби Срібний опинився на волі, то він повернувся б у Кінгс-Пайленд або попрямував до Мейплтона. Чи вкрали його цигани? Навряд чи. Вони не могли не розуміти, що продати такого коня їм не вдасться. Викрадання Срібного не дало б їм нічого, крім неприємностей.

— Так де ж він?

— Я вже сказав: або в Кінгс-Пайленді, або в Мейплтоні. У Кінгс-Пайленді його немає, отож жеребець у Мейплтоні. Сприймімо це як гіпотезу та подивімося, до чого це нас приведе. Бачите ту улоговину поблизу Мейплтона? У ніч із понеділка на вівторок там мало бути б

дуже вогко. Якщо наше припущення слушне, то Срібний там неодмінно побував, і можна спробувати знайти його сліди.

Ми стрімко вирушили вперед і вже за кілька хвилин вийшли до вибалку. На прохання Голмса я пішов із правого краю, а сам він вирушив із лівого, проте, не встиг я пройти й п'ятдесяти кроків, як почув його крик і побачив, що Шерлок Голмс махає мені рукою. Просто біля його ніг на вологому ґрунті було видно чіткий слід копита. І підкова, яку мій друг витяг з кишені, достеменно збігалася з відтиском.

— Бачите, як важливо для детектива мати розвинену уяву, — посміхнувся Голмс. — Це єдине, чого бракує Грегорі. Ходімте далі.

Ми перетнули замулене дно улововини та майже чверть милі йшли сухим дерном, доки земля знову пішла під ухил і ми ще раз побачили відбитки копит. Потім сліди вкотре загубилися, але вже зовсім недалеко від Мейплтона ми знову їх побачили. Голмс із переможним виглядом показав на землю, де поряд із відбитками підків виднілися людські сліди.

— Але доти кінь біг сам! — ошелешено вигукнув я.

— Цілковита правда. Стійте-но! А це що таке?

Два ланцюжки відбитків круто повертали в бік Кінгс-Пайленда. Голмс здивовано присвиснув, і ми вирушили по слідах. Зовсім випадково я на якийсь час глянув убік і, на свій подив, побачив ті ж сліди, що тепер уже вели в іншому напрямку — до Мейплтона.

— Очко на вашу користь, Ватсоне, — сказав Голмс, коли я показав йому на них. — Якби не ви, то нам би довелося прогулюватись тут доволі довго. Ходімо по цьому сліду.

Проте далеко ми не зайшли. Сліди щезли біля асфальтованої доріжки, що вела до воріт стайні Мейплтон. Щойно ми підійшли до воріт, як назустріч вискочив конюх.

— Не вештайтеся тут, проходите, проходите! — гримнув він на нас.

— Я тільки хочу запитати, — сказав Голмс, значущо опустивши в кишеню жилета два пальці. — Якщо я навідаюся завтра о п'ятій ранку, чи зможу я поговорити з вашим хазяїном, чи це зарано?

— Яке там рано, сер, він уже вдосвіта на ногах. А ось і мій пан, ви краще в нього запитайте. Ні-ні, сер, не треба; якщо він побачить, що я беру у вас гроші, я відразу ж позбудуся свого місця.

Не встиг Шерлок Голмс сховати назад до кишені півкрони, як із воріт виник немолодий чоловік. У руці він тримав мисливський батіг.

— Що сталося, Доусоне? — гаркнув він на конюха. — Нічого тут базікати з чужинцями! Беріться до справи. А ви якого дідька тут тиняєтеся? Чого вам?

— Шановний добродію, чи не могли б ви приділити нам декілька хвилин? Ми хотіли б із вами поговорити, — вимовив Голмс солоденьким голосом.

— Ніколи мені теревені правити з ледацюгами. Забирайтеся геть, або я спущу собаку.

Голмс нахилився вперед і шепнув щось на вухо тренерові. Чоловік почервонів, його прямо-таки затрусило від гніву.

— Брехня! — загорлав він. — Мерзенна брехня!

— Поговорімо про це тут чи все ж таки увійдемо до оселі?

— Гаразд, проходьте.

Минуло двадцять хвилин, і Голмс із тренером знову вийшли за ворота. Ніколи я ще не бачив, щоб за такий короткий час людина змінювалася так, як змінився Сайлас Браун. Обличчя його стало попелясто-сірим, чоло блищало від поту, батіг у руках тремтів, мов гілка під вітром. Він дріботав за моїм другом як пес за господарем.

— Зроблю! Усе зроблю, як ви сказали, — говорив Браун, запопадливо зазираючи Голмсові у вічі.

— Помилки не мусить бути, — сказав Голмс і суворо подивився на тренера. Той сховав голову в плечі.

— Ні-ні, як можна! Я буду на місці. Все поки що залишити як є?

Голмс ненадовго замислився й раптом розсміявся.

— Залиште. Я надішлю вам вказівки. І дивіться, без фокусів, інакше...

— Повірте, я все зроблю!..

— Ну що ж, завтра я з вами зв'яжуся. — Голмс повернувся, і ми вирушили назад до Кінгс-Пайленда.

— Значить, кінь усе ж таки у Брауна? — запитав я.

— Спочатку він намагався викрутитись, але коли я точно змалював його дії, він вирішив, що я це все бачив на власні очі. Ви звернули увагу на незвичні квадратні передки на слідах, які ми спостерегли? Його черевики точнісінько їм відповідають. Я змалював Браунові, як

того ранку, вставши за звичаєм раніше від усіх, він помітив чужого коня, що розгулював видолинком. Наблизившись, він за білою відзнакою на лобі зрозумів, що до його рук потрапив Срібний — єдиний кінь, здатний обігнати того, на котрого він поставив. Першим його пориванням було відвести коня назад до Кінгс-Пайленда, але потім, не впоравшись зі спокусою, він вирішив притримати фаворита до закінчення змагань, повів його та заховав у Мейплтоні. Після моєї розповіді Сайлас Браун думав тільки про те, як урятувати свою шкуру.

— Але ж його стайню обшукували!

— У людини, яка стільки років мала справу з кінями, на такий випадок напевно є свої засоби.

— А ви не боїтеся залишати тут коня? Браун же може йому щонебудь заподіяти.

— Тепер він берегтиме огиря як свою душу. Браун чудово розуміє, що сподіватися на вибачення він може лише в тому випадку, якщо поверне коня цілим і неушкодженим.

— Полковник Росс не справляє враження людини, здатної пробачати.

— Не в полковникові річ. Я людина неофіційна, і тому сам вирішу, що йому розповісти. Ви помітили, що полковник розмовляв зі мною пихато? Тепер і я хочу трохи потішитися. Не кажіть йому про Срібного. Але це все, безумовно, ніщо порівняно з головним запитанням: хто вбив Джона Стрейкера? Ось тому ми з вами й повертаємося до Лондона вечірнім поїздом.

Слова мого друга вразили мене як грім серед ясного неба. З якої причини він вирішив припинити так успішно розпочату справу? Я був настільки приголомшений, що не промовив жодного слова аж до будинку Стрейкера.

Полковник та інспектор чекали на нас у вітальні.

— Ми з доктором Ватсоном повертаємося до столиці сьогодні вечірнім експресом, — із порога заявив Голмс.

Від здивування очі інспектора округлились, а полковник лише зневажливо скривив рота.

— Отже, ви зрозуміли, що знайти вбивцю нещасного Стрейкера вам не вдасться?

Голмс непевно стенив плечима.

— Тут є деякі труднощі, — сказав він. — Але я схильний думати, що у вівторок ваш кінь вийде на іподром. У вас є фотографія містера Стрейкера?

Інспектор витяг із кишені картку й передав її Голмсові.

— Любий Грегорі, ви вгадуєте мої бажання. Якщо дозволите, я залишу вас на хвилину, мені конче треба поставити одне запитання служниці.

— Мушу сказати, що я розчарований у нашому помічникові, — вимовив полковник Росс, провівши Голмса поглядом. — Як на мене, то з його приїздом ми не просунулись ані на крок.

— Проте я впевнений, що ваш кінь братиме участь у забігу, — зазначив я.

— Це його думка, — знизав плечима полковник. — Мені було б спокійніше, якби кінь стояв у своєму стійлі.

У цей час Голмс знов увійшов до кімнати.

— Що ж, джентльмени, — бадьоро вигукнув він, — тепер я готовий їхати!

Коли ми вже влаштувалися в екіпажі, один із працівників стайні відчинив нам ворота. Голмс раптово перехилився через борт і торкнув конюха за рукав.

— У вас у загоні декілька овець, — сказав він. — Хто їх доглядає?

— Я, сер.

— Останнім часом із ними не відбувалося нічого дивного?

— Нічого такого, сер. Щоправда, троє почали кульгати.

Ця відповідь кинула Голмса в захват. Він потер руки.

— Дивно, Ватсоне, успіх сам іде до наших рук! — шепнув він мені й додав: — Грегорі, раджу вам звернути увагу на цю незвичну епідемію. Їдьмо!

Вираз обличчя полковника Росса став іще більш скептичним, але порада мого друга дуже зацікавила інспектора.

— Ви гадаєте, це важливо? — запитав Грегорі.

— Надзвичайно. І ще хочу звернути вашу увагу на поведінку собаки в ніч злочину.

— Але пес поводився як завжди.

— Ось це й дивно, — зазначив Шерлок Голмс.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ